

**การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ
หมุนเวียนเป็นฐานในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา**

**Development of Buddhist Honest Livelihood of Villagers by Utilizing Recycling
Waste under the Circular Economy-based Concept in Ban Pom Subdistrict
Phra Nakhon Si Ayutthaya District**

พระมหาวัชรธรรณ ญาณกิตติ¹ อรชร ไกรจักร² พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร³
Pramaha Warantorn Yanakitti¹ Orachon Kraichakr² Phramaha Somboon Vuddhikaro³

¹บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

²บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³Graduate school, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: warantorn999@gmail.com

Received: August 28, 2023 Reviewed: September 15, 2023 Revised: November 1, 2023 Accepted: November 15, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน 2) เพื่อประเมินผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กำหนด บ้านป้อม หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่วิจัย มีชาวบ้านเข้าร่วมวิจัย 15 คน เก็บรวบรวมข้อมูลและปฏิบัติการวิจัยตามแนวคิดของ Kurt Lewin วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยมีดังนี้

1) ผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน พบว่า คณะวิทยากรได้สอนชาวบ้านทำกระถางปลูกผัก ชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ส่วนชาวบ้านได้ฝึกทำกระถางปลูกผักและชุดเฟอร์นิเจอร์ด้วยตนเอง และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านบางคนได้นำความรู้จากคณะวิทยากรไปต่อยอดด้วยการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ดังนั้น ตลอดระยะเวลาของการพัฒนาสัมมาชีพ ชาวบ้านสามารถทำชุดเฟอร์นิเจอร์ได้ 3 ชุด กระถางปลูกผัก เกือบ 20 กระถาง และสิ่งประดิษฐ์

จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) 2 ชิ้น 2) ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิล ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน พบว่า ชาวบ้านผ่านการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน สัมมาชีพ ด้านความสัมพันธ์ที่ดี ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การพัฒนา สัมมาชีพ ขยะรีไซเคิล เศรษฐกิจหมุนเวียน

Abstract

This research had two objectives: 1) to develop the right livelihood based on Buddhist principles of villagers by utilizing recycling waste under the circular economy concept. 2) to evaluate the outcomes of right livelihood development based on Buddhist principles of villagers by utilizing recycling waste under the circular economy concept. The research was action research. A research area was located in Ban Pom, Village No. 3, Ban Pom Subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. There were fifteen villagers participating in the research. Data collection and action were conducted according to the concepts of Kurt Lewin. The data were analyzed by using content analysis. The results were as follows.

1) The results of vocational development based on Buddhist principles of villagers by utilizing recycling waste under the circular economy concept found that a team of lecturers provide training in plant containers and furniture making by using discarded car tires. The villagers had practiced making their own plant containers and furniture sets. Meanwhile, some villagers had taken the knowledge from the lecturers to the next level by making inventions from tires (dolls). Therefore, throughout the development period in the community, villagers could make 3 sets of furniture, nearly 20 plant containers, and 2 inventions from car tires (dolls). 2) Evaluation results of vocational development based on Buddhist principles of villagers by utilizing recycling waste under the circular economy concept found that the villagers passed the 3 aspects of livelihood development assessment as Livelihood, Interpersonal Relationships, and Suitable Environmental Conditions.

Keywords: Development, Livelihood, Recycling waste, Circular economy

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นปัญหาระดับชาติ ปัญหาขยะในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เช่น ภายในชุมชนมีขยะมูลฝอยตกค้างจำนวนมาก สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยมีไม่เพียงพอ ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยภายในชุมชน นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย 2) ปัญหาการจัดการของเสียอันตรายชุมชน เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดระบบการคัดแยก เก็บรวบรวม และขนส่งของเสียอันตรายชุมชน ของเสียอันตรายชุมชนถูกนำไปรีไซเคิลด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการคัดแยกของเสียอันตรายชุมชน 3) ปัญหาการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ เช่น สถานที่กำจัดมูลฝอยติดเชื้อหลาย ๆ แห่งดำเนินงานไม่ถูกต้อง สถานบริการสาธารณสุขขนาดเล็กไม่มีระบบเก็บขนมูลฝอยติดเชื้อ ส่งผลให้การทิ้งมูลฝอยติดเชื้อปะปนไปกับขยะมูลฝอยชุมชน การไม่มีกฎหมายควบคุมการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ (กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ม.ป.ป., น. 8-11) และยิ่งไปกว่านั้น ประเทศไทยยังประสบปัญหาขยะพลาสติกซึ่งมีปริมาณ 4.8 ล้านตันต่อปี โดยติดอันดับที่ 12 ของโลก ทั้งนี้ เพราะสินค้าโดยส่วนใหญ่ใช้พลาสติกเป็นบรรจุภัณฑ์ เช่น ถุงพลาสติก ขวดน้ำอัดลม ขวดน้ำเปล่า เป็นต้น สินค้าดังกล่าวเมื่อถูกใช้สอยเสร็จแล้ว ล้วนก่อให้เกิดขยะพลาสติกทั้งสิ้น ขยะพลาสติกเหล่านี้เมื่อจัดการอย่างไม่ถูกต้อง เช่น นำไปเผาหรือฝังกลบ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น รัฐบาลจึงได้จัดทำ Roadmap การจัดการขยะพลาสติก (พ.ศ. 2561-2573) โดยขอความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้เลิกใช้พลาสติก 7 ชนิด ได้แก่ 1) พลาสติกผสมสารอ็อกโซ 2) พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม 3) ไมโครบีด 4) ถุงพลาสติกหูหิ้วแบบบาง 5) กล่องโฟมบรรจุอาหาร 6) แก้วพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว 7) หลอดพลาสติก พร้อมขอความร่วมมือให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกัน รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายที่จะนำขยะพลาสติกทั้ง 7 ชนิดดังกล่าวกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้ 100% ภายในปี พ.ศ. 2570 (BrandInside, 2022) ปัญหาขยะพลาสติกดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นปัญหาวิกฤติสำหรับประเทศไทย ณ ขณะนี้ จะอย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าเราสามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสได้ โดยแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ม.ป.ป., น. 15) กล่าวคือ การนำขยะพลาสติกหรือขยะรีไซเคิลมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์และนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย การดำเนินการเช่นนี้จะช่วยแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกได้ และช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เสริมด้วย

อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองมรดกโลก มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง และในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวต่างเดินทางเข้ามาเที่ยวชมอำเภอพระนครศรีอยุธยา สิ่งที่ตามมากับนักท่องเที่ยว คือ ขยะมูลฝอย เช่น ขวดพลาสติก แก้วน้ำ ถุงพลาสติก ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงได้ดำเนินงาน “โครงการอยุธยาบ้านสวย เมืองสะอาด” ประจำปี

2565 ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2565 โดยเห็นชอบให้กำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในการดำเนินโครงการ ดังนี้ อยู่ธยาบ้านสวย ดำเนินการโดย 1) อาคารสำนักงาน สถานที่ราชการ วัดและโรงเรียนทุกแห่งติดตั้งถังขยะเปียก ร้อยละ 100 2) ครั้วเรือนจัดทำถังขยะเปียกทุกครั้วเรือน ร้อยละ 100 อยู่ธยาเมืองสะอาด ดำเนินการโดย 1) องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น 157 แห่ง จะต้องจัดทำข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ให้ครบทุกแห่ง ร้อยละ 100 2) องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น 157 แห่ง จะต้องจัดทำข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ เรื่องการติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสีย ให้ครบทุกแห่ง ร้อยละ 100 3) อาคาร บ้าน วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ ที่สาธารณะ และสถานที่ท่องเที่ยว บริหารจัดการขยะไม่ให้เกิดค้าง ร้อยละ 100 4) ประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนไม่ให้เผาขยะ ตอซังข้าว วัชพืช อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง ร้อยละ 100 5) จัดให้มีถังขยะในพื้นที่สาธารณะและสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 2 ใบ หรือให้เพียงพอกับพื้นที่ ร้อยละ 100 6) ให้หมู่บ้าน/ชุมชนทุกแห่งคัดแยกขยะ การจัดการสายไฟฟ้าและสายสื่อสาร ดำเนินการโดย 1) ให้มีการตัดแต่งกิ่งไม้ เสาไฟฟ้า หรือแนวสายไฟ 4 ครั้ง ร้อยละ 100 4) ให้มีการตรวจสอบหรือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค หรือการโทรศัพท์ 4 ครั้ง ร้อยละ 100 ผลการดำเนินงานตามโครงการบ้านสวยเมืองสะอาดครั้งที่ 1 ประจำปี 2565 เป็นไปตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายทุกประการ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2565, น. 1-12) นอกจากนี้ ในปีงบประมาณ 2565 ที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยร่วมมือกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม กำนันตำบลบ้านป้อม ผู้ใหญ่บ้านมะขามเทศ ผู้ใหญ่บ้านป้อม และชาวบ้านในบ้านมะขามเทศและบ้านป้อม ดำเนินการพัฒนาบ้านป้อม หมู่ที่ 2 และ บ้านมะขามเทศ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ให้เป็นชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธ โดยทุกคนได้พร้อมใจกันปฏิบัติตามกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมหน้าบ้านน่ามอง 2) กิจกรรมคัดแยกขยะภายในครั้วเรือน 3) กิจกรรมการบันทึกปริมาณขยะลงบนแพลตฟอร์มดิจิทัล 4) กิจกรรมการสร้างรายได้ในครั้วเรือนด้วยการขายขยะรีไซเคิล 5) กิจกรรมบ้านสวยเมืองสะอาด การศึกษาวิจัยครั้งนั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์การวิจัย (แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม และคณะ, 2565, น. 736-737) จะอย่างไรก็ตาม ข้อบกพร่องของการศึกษาวิจัยครั้งนั้น ไม่สามารถทำให้ชุมชนนำขยะรีไซเคิลที่คัดแยกไว้มาใช้สอยประโยชน์ได้ เพราะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและขอบเขตการวิจัย ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนั้นจึงนำขยะรีไซเคิลที่คัดแยกไว้ไปจำหน่ายแก่ผู้รับซื้อเท่านั้น ดังนั้น เพื่อเป็นการต่อยอดกิจกรรมที่ 2 (กิจกรรมคัดแยกขยะภายในครั้วเรือน) ของงานวิจัยปีงบประมาณ 2565 คณะผู้วิจัยจึงลงพื้นที่สัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม พบว่า “บ้านป้อมไม่มีการทำผลิตภัณฑ์จากขยะรีไซเคิล หากทีมวิจัยจะทำที่บ้านป้อม ต้องสอนชาวบ้าน เพราะชาวบ้านไม่เคยทำเรื่องนี้” (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2566) และนักพัฒนาชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “เรามาทำโต๊ะ เก้าอี้ ก้นดีไหม เอาถัง ยางรถยนต์มาทำ หาดัง หายางรถยนต์แถว ๆ บ้านป้อมนี่ละ” (นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ, สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2566) การลงพื้นที่เบื้องต้นครั้งนี้ ทำให้คณะผู้วิจัยพบว่า

การนำยางรถยนต์ซึ่งอยู่ในประเภทขยะรีไซเคิลที่ชาวบ้านเก็บไว้ตามบ้านเรือนหรืออยู่ซ่อมรถมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก จะช่วยให้ยางรถยนต์ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้งและจะช่วยทำให้ชาวบ้านมีผลิตภัณฑ์สำหรับจำหน่าย มีสมาธิทำตามแนวพุทธ ไม่เบียดเบียนตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561, น. 2) ในทางกลับกัน หากไม่นำยางรถยนต์มาใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ที่ยางรถยนต์อาจจะถูกไฟไหม้ สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินของชาวบ้านได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ คณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมาธิตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิล ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมาธิตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน
2. เพื่อประเมินผลการพัฒนาสมาธิตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kurt Lewin 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Planning การวางแผน 2) Activity การปฏิบัติ 3) Observing การสังเกต 4) Reflecting การสะท้อนผล (ภัทรพร เกษสังข์, 2559, น. 29) เพื่อพัฒนาสมาธิตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผู้เข้าร่วมวิจัย

คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (วรรณดี สุทธิธนากร, 2562, น. 56) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมวิจัยไว้ว่า ผู้ที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย จะต้องมีความสามารถด้านงานช่าง และมีนิสัยรักการเรียนรู้ ดังนั้น ชาวบ้านที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ จึงมี 15 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

2.1 ชุดกิจกรรม

การสร้างชุดกิจกรรมมีขั้นตอนดังนี้ คณะผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม เพื่อระดมความคิดออกแบบกิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธ การระดมความคิดในครั้งนี้ได้นำไปสู่การกำหนดกิจกรรมเพื่อให้ชาวบ้านมีทักษะด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก 2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก

2.2 แบบสังเกต

แบบสังเกต หมายถึง แบบบันทึกการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในการปฏิบัติการวิจัย ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก 2) กิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกตกแต่งชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ กระถางปลูกผัก

2.3 แบบสะท้อนผล

แบบสะท้อนผล หมายถึง แนวคำถามปลายเปิดที่ใช้สัมภาษณ์ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนผลจากการปฏิบัติการวิจัย คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสะท้อนผลโดยกำหนดคำถามแบบสะท้อนผลขึ้นมาแล้วนำไปปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้สะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัยมีดังนี้ 1) ท่านได้รับความรู้อย่างไร 2) หลังจากที่ท่านเรียนรู้และฝึกทำ ทักษะในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก เป็นอย่างไร 3) ท่านประสบปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างไร 4) ท่านต้องการให้คณะผู้วิจัยปรับแผนกิจกรรมในโครงการวิจัยอย่างไร

2.4 แบบประเมิน

แบบประเมิน หมายถึง แบบตรวจสอบรายการสำหรับตัดสินคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2562, น. 23) คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินโดยใช้แบบประเมินครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย เป็นตัวอย่าง และนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นฐานคิดในการสร้างแบบประเมิน ถัดจากนั้น คณะผู้วิจัยได้นำเสนอแบบประเมินต่อผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกับปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบประเมินดังกล่าวเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) มี 3 ด้าน แต่ละด้าน มี 3-4 ประเด็นและกำหนดผลการประเมินไว้ที่ ผ่าน/ไม่ผ่าน ดังนี้

1) ด้านสัมมาชีพ มี 4 ประเด็น ประกอบด้วย (1) มีทักษะด้านอาชีพเมื่อได้เรียนรู้และฝึกทำ (2) อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ขัดแย้งกับหลักศีลธรรม (3) อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง (4) อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) ด้านความสัมพันธ์ที่ดี มี 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) มีความเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในระหว่างทำกิจกรรม (2) สื่อสารพูดคุยกันด้วยวาจาสุภาพในระหว่างทำกิจกรรม (3) วางตนเสมอบุคคลอื่น ไม่ถือตัวในระหว่างทำกิจกรรม

3) ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มี 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) สถานที่เรียนรู้และฝึกอาชีพ มีความสะอาดเรียบร้อย (2) มีวิทยากรให้ความรู้ในระหว่างทำกิจกรรม (3) มีกฎกติการ่วมกันในการทำกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวคิดการปฏิบัติการวิจัยของ Kurt Lewin เป็นกรอบในการศึกษาวิจัย โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 Planning การวางแผน

1) คณะผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม, เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน, และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม เพื่อระดมความคิดออกแบบกิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน

2) คณะผู้วิจัยได้ไปศึกษาดูงานการทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ณ เทศบาลตำบลม่วงคัน อำเภอบัวชุม จังหวัดอ่างทอง และได้เชิญคณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน มาให้ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมวิจัย ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรณพคุณประชารัฐ) หมู่ที่ 3 บ้านป้อม ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

3) คณะผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาและสถานที่ในการพัฒนาสัมมาชีพ โดยกำหนดระยะเวลาการพัฒนาสัมมาชีพ จำนวน 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 และกำหนดโรงเรียนวัดพระงาม (อรรณพคุณประชารัฐ) เป็นสถานที่ฝึกอาชีพ

4) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรณพคุณประชารัฐ) ได้ทำหน้าที่แทนคณะผู้วิจัยในการรับสมัครชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม เข้าร่วมในโครงการวิจัย โดยมีชาวบ้านสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 15 คน

5) คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสอนสัมมาชีพ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลม่วงคัน เพื่อขออนุมัติคณะวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลุกผัก ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรณพคุณประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

6) คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับคณะวิทยากรเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลุกผัก ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบด้วย สว่าน จิ๊กซอว์ หินเจีย คัตเตอร์ สกรู เกลียวปล่อยน็อต บล็อกหัวน็อต ยางรถยนต์ ยางรถจักรยานยนต์

3.2 Activity การปฏิบัติ

1) คณะผู้วิจัยได้ประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับชาวบ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของกระบวนการวิจัย เพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจ รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการวิจัย การประชุมกลุ่มในครั้งนี้เป็นการปฐมนิเทศก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นทางการ

2) คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลุกผัก ณ โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชารัฐ) ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ 11, 12, 26 มีนาคม 2566 ส่วนในวันอื่น ๆ ชาวบ้านได้ร่วมกลุ่มทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลุกผักด้วยตนเอง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 30 วัน

3.3 Observing การสังเกต

ในระหว่างการพัฒนาสัมมาชีพ คณะผู้วิจัยและนักวิจัยภาคสนามได้สังเกตการณ์การเรียนรู้และการฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลุกผักของชาวบ้าน พร้อมกับตรวจประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ (Check list) นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้สังเกตขั้นตอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลุกผักพร้อมกับสัมภาษณ์คณะวิทยากรเพื่อบันทึกขั้นตอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระจกปลุกผัก

3.4 Reflecting การสะท้อนผล

คณะผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านสะท้อนผลเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการวิจัย โดยใช้คำถามปลายเปิดว่า ท่านได้รับความรู้อย่างไร ? หลังจากที่ท่านเรียนรู้และฝึกทำ ทักษะในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระจกปลุกผัก เป็นอย่างไร ? ท่านประสบปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างไร ? นอกจากนี้ ในวันสุดท้ายของการปฏิบัติการวิจัย คือ วันที่ 9 เมษายน 2566 คณะผู้วิจัยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน ประกอบด้วย คณะวิทยากรผู้สอนวิชาชีพในโครงการวิจัยนี้ 2 ท่าน นักวิจัยภาคสนามผู้คอยสังเกตการณ์ 1 ท่าน ผู้นำชุมชน 4 ท่าน มาประเมินการพัฒนาสัมมาชีพของโครงการวิจัยนี้ตามแบบประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ประมวลข้อมูลพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูลหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามขั้นตอนดังนี้ 1) การเตรียมข้อมูล 2) การกำหนดหน่วยการวิเคราะห์ 3) การกำหนดหมวดหมู่และใส่รหัสข้อมูล

4) การนำข้อมูลที่ใส่รหัสมาทดลองเขียน 5) การกำหนดรหัสข้อมูลทั้งหมด 6) การประเมินความสอดคล้องของรหัสข้อมูล 7) การเขียนข้อสรุปจากข้อมูลที่ใส่รหัสไว้ (Zhang, Y., & Wildemuth, B. M. 2005, pp. 3-4)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

การพัฒนาสัมมาชีพ ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 11 – 26 มีนาคม ระยะที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม – 9 เมษายน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 11 – 26 มีนาคม คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน ได้สอนชาวบ้านทำกระถางปลูกผักซึ่งเป็นความรู้ขั้นพื้นฐาน และสอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์จากยางรถยนต์ ดังนี้

การทำกระถางปลูกผัก วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำกระถางปลูกผัก ได้แก่ ยางรถยนต์ที่ไม่เก่าจนเกินไป คัตเตอร์ น้ำเปล่า/น้ำยาล้างจาน/น้ำมันหมู สำหรับใช้จุ่มคัตเตอร์เพื่อให้สามารถกรีดยางได้สะดวก และสกรูเกลียวป้อย เมื่อเตรียมวัสดุอุปกรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงค่อยประกอบกระถางปลูกผักตามขั้นตอนดังนี้ 1) กรีดยางรถยนต์ให้เป็นรูปดอกไม้หรือดอกบัว 2) พลิกยางรถยนต์ ด้วยการเปิดหน้ายาง ใช้เท้าเหยียบ มือดึง และเข้าไปด้านในยาง พลิกยาง โดยใช้เท้าเหยียบ มือดึง เหมือนเดิม 3) นำยางที่กรีดออกมาทำเป็นฐานรองรับกระถางปลูกผักโดยยิงสกรูเกลียวป้อยเข้าไปเพื่อรัดให้ติดกัน 4) ทาสีตามความชอบ

การทำเก้าอี้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำเก้าอี้ ได้แก่ สว่าน หินเจีย ค้อน จิกซอร์ สกรูเกลียวป้อย (นิ้วครึ่ง) น็อต (เบอร์ 10/11) ยางรถยนต์ (ขนาดแก้มเตี๋ย) ยางรถจักรยานยนต์ เมื่อเตรียมวัสดุอุปกรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงค่อยประกอบเก้าอี้ตามขั้นตอนดังนี้ 1) นำยางรถยนต์ 2 เส้นมาต่อกัน โดยร้อยน็อตสี่มุม 2) ใช้สว่านเจาะยางรถยนต์ แล้วใช้น็อตขันให้แน่นเพื่อให้ยาง 2 เส้นติดกัน 3) กรีดยางรถจักรยานยนต์โดยกรีดเอาเฉพาะแก้มยาง 4) นำยางรถจักรยานยนต์ที่กรีดไว้มาสานให้เป็นที่นั่ง ใช้ค้อนทุบเพื่อให้ยางมีความเรียบเนียน และใช้สกรูเกลียวป้อยเป็นตัวยึด 5) ตัดแก้มยางรถยนต์ (ขนาด 245, ขอบ 16, 17, 18) นำแก้มยางทั้งสองมาประกบกัน ร้อยน็อต 3 มุม 6) ตัดขึ้นหน้ายางรถยนต์ให้ขาดครึ่ง นำไปประกบกับเก้าอี้ที่สานไว้ให้เป็นพนักพิง โดยใช้น็อตด้านหลัง 3 ตัว น็อตด้านข้าง 3 ตัว 7) นำขอบยางรถจักรยานยนต์มาสานด้านหลังของพนักพิง 8) นำขอบยางรถจักรยานยนต์ ขนาด 14 มาผ่าครึ่ง เพื่อนำมาเก็บรายละเอียดพนักพิงด้านหลัง 9) นำยางรถจักรยานยนต์ที่กรีดไว้มาสานกับโครงสร้างของพนักพิง โดยใช้สกรูเกลียวป้อยเป็นตัวยึด 10) พ่นสีดำ โดยใช้สีขาวรองพื้น แล้วพ่นสีดำทับลงไป

การทำโต๊ะ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำโต๊ะ ได้แก่ สว่าน หินเจีย ค้อน จิกซอร์ สกรูเกลียวป้อย (นิ้วครึ่ง) น็อต ยางรถยนต์ (ขนาดใหญ่กว่าที่ใช้ประกอบเก้าอี้) ยางรถจักรยานยนต์ เมื่อเตรียมวัสดุอุปกรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงค่อยประกอบโต๊ะตามขั้นตอนดังนี้ 1) ใช้ยางรถยนต์ 2 เส้นต่อกันแล้วร้อยน็อต 4 มุม 2) กรีดยางรถจักรยานยนต์โดย

กรีดเอาเฉพาะแก้มยาง 3) นำยางรถจักรยานยนต์ที่กรีดไว้มาสานให้เป็นที่วางของ ใช้ค้อนทุบเพื่อให้ยางเรียบเนียน และใช้สกรูเกลียวป้อยเป็นตัวยึด หากไม่ทำที่วางของ สามารถใช้ไม้อัด หรือ กระจกแทนได้เช่นกัน การทำโต๊ะ มีความคล้ายคลึงกันกับการทำเก้าอี้ แต่มีความแตกต่างกันตรงที่โต๊ะไม่ต้องทำพนักพิงเหมือนเก้าอี้

เมื่อการปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 1 ครบตามจำนวนวันที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านบางคน เพื่อให้พวกเขาได้สะท้อนผลเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการวิจัย ผลการสะท้อนผลในระยะที่ 1 พบว่า 1) ด้านปัญหา สุขภาพ ชาวบ้านบางคนมีปัญหาสุขภาพร่างกาย เนื่องด้วยเป็นผู้สูงอายุ การตัดยางรถยนต์จึงค่อนข้างจะลำบาก ส่วนกิจกรรมในโครงการวิจัยไม่มีปัญหาอะไร 2) ด้านข้อดีของโครงการวิจัย คณะวิทยากรสอนดี และกิจกรรมในโครงการวิจัยมีประโยชน์ต่อชุมชนเพราะส่งเสริมทักษะอาชีพ และระยะเวลาที่โครงการวิจัยกำหนดมีความเหมาะสม ดังคำกล่าวของชาวบ้านดังนี้

“ดีอยู่แล้วไม่ต้องปรับปรุงอะไร อยู่ที่ทักษะของแต่ละคนแล้วว่า เราจะพลิกแพลงอย่างไร เขาสอนดี ถ้าเขาสอนไม่ดี ผมก็ทำไม่ได้ นี่เขาสอนมาดี” (ผู้เข้าร่วมวิจัย คนที่ 4 , สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2566)

“ไม่มีปัญหา ถ้าจะมีปัญหาก็กี่ยวสุขภาพแค่นั้นเอง แต่ปัญหาเวลาวางนี้ ทุกคนเกียจฉะอายุราชการ แล้ว ไม่ต้องทำอะไรแล้ว เพียงแค่อายุจะช่วยเหลือสังคม ทำงานในสิ่งที่เราพอมีความรู้รู้แน่นๆ พอจะช่วยชุมชนอะไรได้บ้าง เพื่อให้สังคมมีความเป็นอยู่ดี กินดี สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้เขาได้ ในส่วนของกิจกรรม ผมว่าดีอยู่แล้ว สอดคล้องกับเวลาที่กำหนด ก็โอเคใช้ได้นะครับ” (ผู้เข้าร่วมวิจัย คนที่ 2, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2566)

จากการสะท้อนผลข้างต้น จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ ที่คณะผู้วิจัยต้องปรับปรุงแก้ไข

การปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 27 มีนาคม – 9 เมษายน คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคัน มีความประสงค์จะถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการทำกบและหอยทากให้กับชาวบ้าน กิจกรรมดังกล่าวนี้ไม่มีในโครงการวิจัย แต่เป็นความตั้งใจของคณะวิทยากร ดังนั้น คณะวิทยากรจึงสอนการทำกบและหอยทากแก่ชาวบ้าน จะอย่างไรก็ตาม ชาวบ้านท่านหนึ่งซึ่งเป็นกำลังหลักของชาวบ้านในโครงการวิจัยได้กล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า “ขอเรียนรู้ไปก่อน เอาชุดเฟอร์นิเจอร์ให้รูดก่อน กบกับหอยทากค่อยว่ากันทีหลัง” (ผู้เข้าร่วมวิจัยคนที่ 1, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2566) คำกล่าวของชาวบ้านคนนี้นี้ สะท้อนให้เห็นว่า การทำกบและหอยทากเป็นงานที่มีความละเอียด ใช้ความพยายามอย่างสูงซึ่งแตกต่างจากการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก ดังนั้น ชาวบ้านจึงไม่ได้ฝึกทำกบและหอยทาก อย่างไรก็ดี ชาวบ้านก็ได้ฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผักตามที่ได้เรียนจากคณะวิทยากรในระยะที่ 1

เมื่อการปฏิบัติการวิจัยระยะที่ 2 ครบตามจำนวนวันที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ชาวบ้านบางคน เพื่อให้พวกเขาได้สะท้อนผลเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการวิจัย ผลการสะท้อนผลในระยะที่ 2 พบว่า 1) ด้านการ

จัดการขยะในชุมชน ชาวบ้านได้นำยางรถยนต์ที่ทำลายยากมาใช้ประโยชน์ด้วยการนำมาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลูกผัก และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านได้ลดปริมาณขยะรีไซเคิลประเภทยางรถยนต์ไปพร้อม ๆ กัน

2) ด้านการสร้างสัมมาชีพ ชาวบ้านได้เรียนรู้ทักษะอาชีพเกี่ยวกับการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจกปลูกผัก ซึ่งทำให้ ชาวบ้านแลเห็นอาชีพทางเลือกใหม่ และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็มีความประสงค์จะถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ ชุมชน ดังคำกล่าวของชาวบ้านดังนี้

“โครงการนี้น้อยๆก็เป็นโครงการลดขยะ เพราะว่ายางนี้ทำลายยากมาก แต่เมื่อเราเอามาทำเป็น กระจกต้นไม้ หรือเก้าอี้ต่าง ๆ มันก็เลยกลายเป็นว่าสามารถเอาขยะมาใช้ประโยชน์ได้ และมันก็ดู สวยงามด้วย เอาไปต่อยอด เช่น เอาไปทำจำหน่าย หรือ เอาไปใช้ที่บ้านของตัวเอง” (ผู้เข้าร่วมวิจัยคน ที่ 5, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

“โรงเรียนวัดพระงามกับชุมชน เดิมที ไม่มีจุดเด่นไม่มีจุดขาย วันนี้ได้มีโอกาสเรียนรู้และพาชาวบ้าน และชุมชนเรียนรู้วิธีการนำยางรถยนต์ ซึ่งปกติเราเปลี่ยนแล้วก็ฝากเขาทิ้งไว้ที่ร้าน มาทำให้เกิด ประโยชน์ได้ ต่อไปยางรถยนต์ในตำบลบ้านบ่อมคิดว่ายากแล้ว เพราะเรานำมาทำสิ่งประดิษฐ์ สิ่งของต่าง ๆ เพื่อนำไปขาย แล้วเอาเงินเข้ากับกลุ่มสัมมาชีพ แล้วก็กระจายรายได้ในกลุ่มในชุมชน” (ผู้เข้าร่วมวิจัยคนที่ 1, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

“จากโครงการสัมมาชีพชุมชน คือว่า เป็นโครงการที่ดีอย่างหนึ่งที่สามารเอามาสร้างอาชีพให้คนใน ชุมชนได้ ที่นี้จากตัวฉันที่ได้มาสัมผัสตรงนี้ เราได้ประโยชน์ตรงที่ว่า เรามีทางเลือกในเรื่องของอาชีพ เพื่อให้นักเรียนจะได้ไปบอกกับผู้ปกครองนะค่ะ ผู้ปกครองจะได้นำความรู้ต่าง ๆ ตรงนี้ไปสร้างอาชีพ ให้กับครัวเรือน และอีกอย่างหนึ่งคือเรื่องการทำจัดขยะ ที่เราพบเห็นว่ายางรถยนต์มันทำลายได้ยาก การที่เราเอามาสร้างประโยชน์ถือว่าเป็นทางเลือกที่ดีทางหนึ่งนะค่ะ” (ผู้เข้าร่วมวิจัยคนที่ 6, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

จากการสะท้อนผลข้างต้น จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการพัฒนาสัมมาชีพเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อ ชุมชนและไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการวิจัย

ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติการวิจัยทั้ง 2 ระยะ (30 วัน) ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัย ครั้งนี้มีทักษะในการทำกระจกปลูกผักและทำชุดเฟอร์นิเจอร์ โดยสามารถทำชุดเฟอร์นิเจอร์ได้ 3 ชุด (เก้าอี้ 12 ตัว โต๊ะ 3 ตัว) และกระจกปลูกผักเกือบ 20 กระจก การดำเนินงานครั้งนี้ถือว่าเป็นไปตามความคาดหวังของ คณะผู้วิจัย นอกจากนี้ คณะวิทยากรได้ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำกบและการทำหอยทากแก่ชาวบ้าน แต่ชาวบ้านได้เพียงแค่เรียนรู้และฝึกทำภายใต้การกำกับดูแลของคณะวิทยากรเท่านั้น ชาวบ้านไม่สามารถทำ ออกมาเป็นชิ้นงานได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นงานที่ละเอียด ประณีตใช้ทักษะสูงและที่สำคัญไม่ได้อยู่ใน แผนงานของโครงการวิจัย จะอย่างไรก็ตาม การเชิญคณะวิทยากรมาสอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์ ทำให้ชาวบ้าน

บางคนมีความคิดสร้างสรรค์และนำความรู้จากคณะวิทยากรไปต่อยอดด้วยการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ที่แปลกใหม่ ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกินความคาดหวังของคณะผู้วิจัย ผลงานจากการพัฒนาสัมมาชีพจึงมีดังนี้

ภาพที่ 1 กระถางปลูกผัก

ภาพที่ 2 ชุดเฟอร์นิเจอร์

ภาพที่ 3 สิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ไม่มีในแผนของโครงการวิจัยแต่เป็นไอเดียของชาวบ้าน)

2. ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ในระหว่างการพัฒนาสัมมาชีพตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 นักวิจัยภาคสนามได้สังเกตการณ์เพื่อประเมินผลตามแบบประเมินและผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจเยี่ยมประเมิน ในวันที่ 9 เมษายน 2566 ซึ่งเป็นวันปิดโครงการวิจัย ผลการประเมินมีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินตามแบบประเมินตรวจสอบรายการ

ด้านการประเมิน	ประเด็น	ผลการประเมิน
ด้านสัมมาชีพ	1. มีทักษะอาชีพเมื่อได้เรียนรู้และฝึกทำ	✓
	2. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ขัดแย้งกับหลักศีลธรรม	✓
	3. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำไม่ผิดกฎหมายบ้านเมือง	✓
	4. อาชีพที่เรียนรู้และฝึกทำเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	✓
ด้านความสัมพันธ์ที่ดี	1. มีความเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างทำกิจกรรม	✓
	2. สื่อสารพูดคุยกันด้วยวาจาสุภาพในระหว่างทำกิจกรรม	✓
	3. วางตนเสมอบุคคลอื่น ไม่ถือตัว ในระหว่างทำกิจกรรม	✓
ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม	1. สถานที่เรียนรู้และฝึกอาชีพมีความสะอาดเรียบร้อย	✓
	2. มีวิทยากรให้ความรู้ในระหว่างทำกิจกรรม	✓
	3. มีกฎกติการ่วมกันในการทำกิจกรรม	✓

จากตารางเบื้องต้น พบว่า ชาวบ้านผ่านการประเมินทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสัมมาชีพ ด้านความสัมพันธ์ที่ดี และด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของการดำเนินงานการพัฒนาสัมมาชีพ

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมผ่านการให้สัมภาษณ์ พบว่า 1) เมื่อคณะวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านมีความตั้งใจดี เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความเข้าใจขั้นตอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก และมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง แต่ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ไม่มีความคล่องตัวในการทำกิจกรรมเนื่องด้วยเป็นผู้สูงอายุ 2) ผลงานของชาวบ้านมีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้สอยและทำเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายได้ 3) การนำयरถยนต์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน เพราะชาวบ้านสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว 4) การนำयरถยนต์

รถยนต์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก เป็นการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง และช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อน ดังคำกล่าวของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“อยากรำเสนอในภาพรวมของผู้เรียนก็คือลูกศิษย์ว่า ตั้งแต่วันแรกมาที่นี่ เบื้องต้นก็ประเมินไว้ในระดับหนึ่งว่า จะสามารถทำได้ไหม เนื่องจากเห็นแล้ว อายุค่อนข้างสูงพอสมควร เพราะว่าในเรื่องการทำเฟอร์นิเจอร์ มันจะต้องใช้ทักษะ มันจะต้องใช้พลังกำลัง แต่หลังจากได้เห็นผลงานแล้ว ก็ไม่ได้เป็นอย่างที่คาดคิด เนื่องจากว่าหลายท่านมีภาวะผู้นำ คำว่าภาวะผู้นำ คือ เวลาผู้ที่ถ่ายทอด ถ่ายทอดไปแล้ว เขาสามารถที่จะรับได้เร็ว จับเครื่องมือเครื่องมือ แล้วทำค่อนข้างที่จะคล่องแคล่วและมีทักษะพอสมควรในเรื่องของพลังกำลัง ในเรื่องของการใช้แรงงานอาจจะมีปัญหาบ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาอุปสรรคอะไรมากมาย จะเป็นปัญหาในด้านของความเร็วของงานที่จะออกมา แต่ถึงจะช้าไปนิด งานที่ออกมามีคุณภาพที่ดี เมื่อเทียบผลงานกับครูผู้สอนแล้ว ถ้ามองแล้วเอาของมาวางเทียบกันแล้ว แทบจะไม่แตกต่างกันเลย ก็ต้องขอ ๆ ชื่นชมว่า ผู้เรียนคือประชาชนที่ ๆ อยู่รอบ ๆ วัดพระงาม ที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้และมีความตั้งใจที่ดีมาก ๆ” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

“ผู้เข้าร่วมโครงการทำชิ้นงานนี้ออกมาได้ดี มันสามารถนำไปขายได้และชุมชนก็มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วยผู้ร่วมงานในพื้นที่จะมีรายได้เสริมมากขึ้นด้วย” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

“การนำขยะรีไซเคิลอย่างพวกยางรถยนต์มาทำเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้มากมาย ดูแล้วทำเป็นเก้าอี้ก็โอเคใช้ได้ อย่างพวกกระถางดอกไม้ กระถางที่ใส่น้ำต่าง ๆ เหล่านี้มันมีประโยชน์กับคนที่นำไปใช้ได้เยอะ ดูแล้วน่าจะเป็นอาชีพ ส่วนสินค้าที่มองดูแล้วสามารถขายได้ทุกตัว และสามารถช่วยสังคมได้ เพราะว่า ขยะต่าง ๆ เราสามารถนำมารีไซเคิลเพื่อใช้ประโยชน์ และทุกคนมีความตั้งใจในการทำงานชิ้นงานที่ได้ก็สวยงาม มีความแข็งแรง น่าใช้มาก” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

“ดิฉันเห็นว่ามันเป็นอะไรที่น่าทำมากที่สุด เพราะว่ามันเป็นของเหลือใช้แล้ว เราทำโดยที่เราไม่ต้องลงทุนอะไรมาก ลงทุนแค่ความรู้ ความสามารถ แล้วก็นำมาดัดแปลง แล้วก็นำมาจำหน่าย และช่วยลดภาวะโลกร้อน ลดมลพิษต่อภาวะสิ่งแวดล้อมได้ด้วย” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

“การนำเอาวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ได้อีกถือเป็นการช่วยลดขยะและเป็นการดูแลสุขภาพแวดล้อมของโลกด้วยทางหนึ่งและเป็นการแสดงความเมตตาทั้งต่อเพื่อนมนุษย์และโลกที่อยู่อาศัยของสัตว์ทั้งหลาย” (ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2566)

อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

การพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน พบว่า การพัฒนาสัมมาชีพดำเนินการตั้งแต่วันที่ 11 มีนาคม – 9 เมษายน 2566 รวมระยะเวลา 30 วัน คณะวิทยากรจากเทศบาลตำบลม่วงคั่น ได้สอนชาวบ้านทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก ส่วนชาวบ้านได้ฝึกทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผักด้วยตนเอง และชาวบ้านบางคนได้นำความรู้จากคณะวิทยากรไปต่อยอดด้วยการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ผลงานจากการพัฒนาสัมมาชีพ คือ ชุดเฟอร์นิเจอร์ 3 ชุด กระถางปลูกผัก เกือบ 20 กระถาง และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ (ตุ๊กตา) ซึ่งเป็นไอเดียของชาวบ้าน 2 ชิ้น ทั้งนี้เพราะคณะวิทยากรมีความรู้ มีความชำนาญ สามารถถ่ายทอดวิธีการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผักด้วยภาษาที่เข้าใจได้ง่าย พร้อมกับสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง และชาวบ้านก็มีความตั้งใจ มีความมุ่งมั่น ฝึกฝนทักษะการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ และกระถางปลูกผัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชบาไพร ชัยหาเนตร์ และ ภักดี โพธิ์สิงห์ (2563, น. 54-55) ซึ่งพบว่า สัมมาชีพชุมชน คือ อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อม และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะอย่างไรก็ตาม สัมมาชีพชุมชนจะเกิดขึ้นได้ต้องดำเนินการภายใต้กระบวนการดังนี้ 1) การฝึกอบรมนักปราชญ์สัมมาชีพให้มีทักษะด้านการถ่ายทอดเพื่อสร้างสัมมาชีพชุมชน 2) การสร้างทีมนักปราชญ์สัมมาชีพเพื่อให้ทีมนักปราชญ์สัมมาชีพสามารถให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนได้ 3) การสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยนักปราชญ์สัมมาชีพและทีมงานเข้าไปแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพแก่ชาวบ้าน มอบหมายงานให้ชาวบ้านได้ฝึกปฏิบัติ 4) ส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนให้เกิดความมั่นคง โดยนักปราชญ์สัมมาชีพและทีมงาน กำกับติดตาม สนับสนุนให้ชาวบ้านนำความรู้จากการอบรมไปประกอบอาชีพจริง ทั้งนี้เพื่อที่ชาวบ้านจะได้มีอาชีพทางเลือก มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จะอย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยแตกต่างจากผลการวิจัยของชบาไพร ชัยหาเนตร์ ในประเด็นที่ว่า งานวิจัยของคณะผู้วิจัยไม่ได้ดำเนินการฝึกอบรมปราชญ์ชุมชนเพื่อเป็นวิทยากรสอนชาวบ้าน เพราะการปฏิบัติการวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากนายกเทศมนตรีตำบลม่วงคั่นที่อนุมัติให้คณะวิทยากร 5 คน ที่มีประสบการณ์มาสอนชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นยังสะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติการวิจัยภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้เพราะหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียน มี 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) การรักษาและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด 2) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการนำวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว เข้าสู่กระบวนการผลิตซ้ำเพื่อให้วัตถุดิบเกิดการหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ 3) การรักษาประสิทธิภาพของระบบและลดผลกระทบเชิงลบที่มา

จากการใช้ทรัพยากร เช่น การใช้ที่ดิน อากาศ น้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ม.ป.ป., น. 15) โดยการปฏิบัติการวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักการเศรษฐกิจหมุนเวียนข้อที่ 2 ซึ่งว่าด้วยเรื่องการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะว่า ชาวบ้านในโครงการวิจัยนี้ได้นำยางรถยนต์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก

2. การอภิปรายผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน

ผลการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพตามแนวพุทธของชาวบ้านโดยใช้ขยะรีไซเคิลภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเป็นฐาน พบว่า ชาวบ้านผ่านการประเมินการพัฒนาสัมมาชีพทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมมาชีพด้านความสัมพันธ์ที่ดี และด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมผ่านการให้สัมภาษณ์ พบว่า 1) ชาวบ้านมีความตั้งใจดี เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความเข้าใจขั้นตอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก และมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือช่าง แต่ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงไม่มีความคล่องตัวในการทำกิจกรรม 2) ผลงานของชาวบ้านมีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้สอยและทำเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย 3) การนำยางรถยนต์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน เพราะชาวบ้านสามารถนำไปจำหน่ายเพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวได้ 4) การนำยางรถยนต์มาทำเป็นชุดเฟอร์นิเจอร์และกระถางปลูกผัก เป็นการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและช่วยปัญหาภาวะโลกร้อน ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย คณะวิทยากร ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประชาธิรัฐ) คณะครู และชาวบ้านที่สมัครเข้าร่วมวิจัย การปฏิบัติการวิจัยครั้งนี้จึงประสบความสำเร็จตามความคาดหวังของคณะผู้วิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ (2562, น. 128-132) พบว่า การส่งเสริมสัมมาชีพในชุมชน จะมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิต 2 ด้าน คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพเพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้ในการดำรงชีวิตและลดภาระหนี้สินต่าง ๆ 2) ด้านสังคม การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างชาวบ้านด้วยกัน การเสริมสร้างให้ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกัน โดยชักชวนให้ชาวบ้านปฏิบัติตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยการนำทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางชีวภาพ ทุนทางสังคม เป็นต้น มาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ส่วนสังคมในชุมชนจะมีสันติสุขได้ ชาวบ้านในชุมชนจะต้องรักษาศีล 5 ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน จะอย่างไรก็ตามงานวิจัยของคณะผู้วิจัยมีความแตกต่างจากงานวิจัยของ สุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ ในแง่ที่ว่า งานวิจัยของคณะผู้วิจัย มุ่งสร้างสัมมาชีพในชุมชนพร้อมกับการแก้ไขปัญหาขยะด้วยการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผักจากยางรถยนต์ ส่วนงานวิจัยของสุทัศน์ ประทุมแก้วและคณะ มุ่งนำทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน แต่ไม่ได้เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม และ สอดคล้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อน

สัมมาชีพชุมชน ของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน (2562, น. 83-84) ที่ว่าการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนจะประสบความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ผู้นำมีความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการได้เป็นอย่างดีและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย 2) ผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกัน 3) ทุกภาคส่วนให้คำปรึกษาในขณะที่ยังดำเนินโครงการหรือในขณะที่เกิดปัญหา และกำกับติดตามการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ 4) มีทุนเงิน ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ ทุนสังคม ทุนธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนโครงการ 5) โครงการควรมีลักษณะที่ชาวบ้านสอนกันเอง 6) การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน 7) กระบวนการดำเนินงานมีความชัดเจน วิทยากรมีความสามารถ และมีทีมคอยสนับสนุนการขับเคลื่อนโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรกำหนดนโยบายสร้างอาชีพแก่ชาวบ้านภายใต้แนวคิด “ชาวบ้าน สอนชาวบ้าน” โดยเชิญชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้ ไปสอนการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผักแก่ชาวบ้านในอำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และในขณะเดียวกัน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรสรรหาที่จัดจำหน่ายให้กับชาวบ้าน ทั้งนี้เพื่อที่ชาวบ้านจะได้มีช่องทางในการจำหน่ายสินค้า

2) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านป้อม ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้ไปถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผักแก่ผู้นำชุมชนในตำบลบ้านป้อม ทั้งนี้เพื่อเป็นการจุดประกายความคิดให้กับผู้นำชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้นำชุมชนจะมีความสนใจในการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระถางปลูกผัก แล้วเชิญชาวบ้านกลุ่มนี้ไปสอนชาวบ้านในชุมชนของท่าน ทั้งนี้เพื่อสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) เนื่องด้วยการศึกษาครั้งนี้ ใช้โรงเรียนวัดพระงาม (อรรถกฤษณ์ประจักษ์) เป็นสถานที่ฝึกอาชีพ ฉะนั้น คณะครูโรงเรียนวัดพระงามควรมีความรู้ที่ได้จากโครงการวิจัยไปสอนนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้พวกเขามีทักษะอาชีพเลี้ยงตนเองในอนาคตสืบต่อไป

2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพระนครศรีอยุธยา ควรมีความรู้จากงานวิจัยนี้ไปถ่ายทอดแก่ปราชญ์ชาวบ้านที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตรวิทยากรสัมมาชีพของโครงการสัมมาชีพชุมชน ทั้งนี้เพื่อที่ปราชญ์ชาวบ้านจะได้นำองค์ความรู้ดังกล่าวไปถ่ายทอดแก่ชาวบ้านในชุมชนของตนเอง

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยนี้ โดยศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายสัมมาชีพตามแนวพุทธ” โดยเชิญชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยครั้งนี้ไปสอนทักษะอาชีพด้านการทำชุดเฟอร์นิเจอร์ กระจก ปลุกผักแก่ชาวบ้านในพื้นที่อื่น และในขณะเดียวกัน ชาวบ้านที่เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากชาวบ้านกลุ่มนี้ก็นำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดแก่ชาวบ้านในชุมชนอื่น ๆ อีกเช่นกัน โดยดำเนินการภายใต้แนวคิดที่ว่า “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน”

2) เนื่องด้วยการทำชุดเฟอร์นิเจอร์และสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์เป็นอาชีพทางเลือกและเป็นอาชีพที่ช่วยแก้ไขปัญหาขยะ ฉะนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาฐานข้อมูลการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ในรูปแบบดิจิทัล” โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ วิธีการทำสิ่งประดิษฐ์จากยางรถยนต์ ถัดจากนั้น นำข้อมูลดังกล่าวมาพัฒนาเป็นฐานข้อมูลดิจิทัลในรูปแบบของเว็บไซต์หรืออีบุ๊ก (ebook) เพื่อเป็นคู่มือการเรียนรู้สำหรับผู้สนใจทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). **แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปี 2562**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). **แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ.2559 -2564)**. กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟพรีท์ จำกัด.
- กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน. (2562). **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน**. รายงานการศึกษา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- ชบาไพร ชัยหาเนตร์ และภักดี โพธิ์สิงห์. (2563). **การสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. วารสารมหาจุฬาลงกรณ, 11(1), 54-55.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2562). **การประเมินโครงการ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2559). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แม่ชีกฤษณา รักษาโณม และคณะ. (2023). **แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน**. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(2), 736-737.
- วรรณดี สุทธิธนากร. (2562). **การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนทัศน์ทางเลือก**. กรุงเทพมหานคร: สยามปริทัศน์.

- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). **เศรษฐกิจหมุนเวียน...ที่ทุกคนควรรู้**. ปทุมธานี: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2565). **โครงการอยู่ยاب้านสวย เมืองสะอาด**. (แผ่นพับ). ม.ป.ท.
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว และคณะ. (2562). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ**. รายงานการวิจัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- BrandInside. (2565). **ขยะพลาสติกไทย ติดอันดับ 12 ของโลก ปริมาณ 4.8 ล้านตันต่อปี หลักๆ จากความนิยม Food Delivery**. <https://brandinside.asia/plastic-pollution/>
- Y. Zhang and B. M. Wildemuth. (2009). Qualitative Analysis of Content. In B. M. Wildemuth, Ed., **Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science**. (pp. 1-12). Libraries Unlimited.